

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 14 stycznia 2010 r.

**Pan
Zdzisław Pokorski
Dyrektor
Zakładu Karnego
w Wojkowicach**

LKA-410-36-01/2009/P/09/162

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę Zakładu Karnego w Wojkowicach, zwanego dalej „Zakładem”, w zakresie dotyczącym funkcjonowania Zespołu Szkół dla Dorosłych, zwanego dalej „Zespołem Szkół”, w latach 2005-2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 21 grudnia 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Zespołu Szkół przy Zakładzie Karnym w Wojkowicach w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Powyższą oceną uzasadniają następujące ustalenia i oceny częściowe:

1. Zespół Szkół kształcił uczniów w Zasadniczej Szkole Zawodowej dla Dorosłych oraz w Gimnazjum. W statucie Zespołu Szkół, zatwierdzonym 28 kwietnia 2009 r., ujęto Szkołę Podstawową dla Dorosłych, podczas gdy faktycznie nauczania na poziomie podstawowym nie prowadzono od 1999 roku, a szkoła ta nie była wykazana w wykazie

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

szkół i placówek, które prowadzi Minister Sprawiedliwości, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2008 r. w sprawie wykazu szkół i placówek, które prowadzą: minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Obrony Narodowej i Minister Sprawiedliwości².

Statuty: Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Dorosłych w Wojkowicach (ZSZ) oraz Zespołu Szkół nie zawierały treści ustalonych w załączniku nr 5 b do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół³, w zakresie: nazw zawodów, w jakich kształci szkoła zawodowa (§ 2 ust. 1 pkt 2), organizacji pracowni szkolnych (§ 9) szczegółowej organizacji praktycznej nauki zawodu (§ 10) oraz szczegółowej rekrutacji uczniów (§ 20).

W dniu 24 listopada 2009 r. zmieniono statut Zespołu Szkół, wprowadzając nazwy zawodów, w których kształci ZSZ, oraz wykreślając zapisy dotyczące Szkoły Podstawowej dla Dorosłych.

2. W Zespole Szkół stosowano programy nauczania dopuszczone do użytku przez Ministra Edukacji Narodowej. Dla każdej ze szkół opracowano szkolne plany nauczania, stosownie do przepisów § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.⁴ W tygodniowych planach lekcji uwzględniono zasady równomiernego obciążania zajęciami i ich zróżnicowania w całym dniu. Nie łączono też w kilkogodzinne bloki zajęć teoretycznych z tego samego przedmiotu.

Zrealizowana liczba godzin zajęć dydaktycznych z przedmiotów język polski oraz fizyka z astronomią, pozwoliła na wykonanie szkolnych planów nauczania. W ramach przedmiotu fizyka z astronomią, w pełnym cyklu kształcenia zrealizowano od 97 % do 100 % zaplanowanej liczby godzin. Mimo zrealizowania liczby godzin z języka polskiego na poziomie od 87 % do 93 %, ich liczba, w całym cyklu kształcenia, nie była niższa niż minimalna liczba godzin ustalona przez Ministra Edukacji w ramowym planie nauczania (144, 138 i 132) i wyniosła w poszczególnych semestrach odpowiednio 195, 199 i 188.

3. Baza lokalowa Zespołu Szkół oraz wyposażenie w pomoce dydaktyczne pozwalały na realizację zaplanowanych zajęć dydaktycznych.

² Dz.U. Nr 14, poz.83

³ Dz.U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 15, poz.142 ze zm.

Po każdej przerwie w nauce, trwającej dłużej niż 2 tygodnie, Dyrektorka Zespołu Szkół przeprowadzała w obiektach szkolnych kontrolę pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z tych obiektów. Stwierdzone usterki usuwano w miarę otrzymywanych środków finansowych.

W pomieszczeniach, zlokalizowanych w głównym budynku Zespołu Szkół, słuchaczom zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki do nauki, aczkolwiek w przypadku najliczniejszej z klas, na jednego słuchacza w najmniejszej z sal wykładowych, przypadała powierzchnia 1,0 m².

NIK natomiast ocenia negatywnie warunki odbywania praktycznej nauki zawodu w zawodzie ślusarz. Zły stan techniczny warsztatu (znany już od 2006 r.) – zawilgocone ściany w ciasnym pomieszczeniu, rozbite i brakujące szyby (zastąpione styropianem), brak wentylacji w pomieszczeniach zaplecza, nie zagrażał bezpośrednio życiu słuchaczy, jednak nie zapewniał należytych warunków odbywania nauki i przechowywania zgromadzonych w nich materiałów metalowych i narzędzi oraz wyposażenia. Ustalenia kontroli wskazują, że poza brakiem środków na dokonanie pełnego remontu tego obiektu, o które wystąpiono w 2007 r. do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Katowicach, niewystarczające, zdaniem NIK, były działania doraźne Dyrektorki Zespołu Szkół oraz Dyrektora Zakładu, zmierzające do poprawy stanu technicznego warsztatu. Nie uzupełniono bowiem na bieżąco szyb, brakującej rynny i rury spustowej.

Zespół Szkół dysponował pracownią komputerową, wyposażoną w 2005 r. przez Ministra Edukacji i Sportu w ramach realizacji projektu *Pracownie komputerowe dla szkół*, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Zespół Szkół wywiązał się z obowiązków wynikających z deklaracji o przystąpieniu do tego projektu, w tym z zapewnienia dostępu do internetu.

4. Spośród 18 nauczycieli, zatrudnionych w roku szkolnym 2008/2009, jeden nauczyciel nie posiadał kwalifikacji odpowiadających wymogom określonym w § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁵. Zaznaczyć należy, że Dyrektorka Zespołu Szkół nie wystąpiła o zgodę do organu sprawującego nadzór

⁵ (Dz. U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.)

pedagogiczny, w trybie przepisów art. 10 ust. 9 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁶.

Przedłużenie umowy z tym nauczycielem Dyrektorka Zespołu Szkół uzasadniała jego długoletnim doświadczeniem pedagogicznym, bardzo dobrymi wynikami w pracy i dobrym kontaktem ze słuchaczami oraz trudnościami w pozyskaniu nauczyciela polonisty z pełnymi kwalifikacjami, zaś za powód nie wystąpienia o zgodę do organu nadzoru pedagogicznego na jej zatrudnienie podała: „(...) *miał to być ostatni rok jej zatrudnienia (...)*”. Z dniem 9 kwietnia 2009 r. z nauczycielką tą rozwiązano umowę o pracę.

W latach 2005-2009 (I półrocze) ze środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli w wysokości 16.715,00 zł wydano 12.044,00 zł (co stanowiło 72,1 %). Kontrola sfinansowania udziału nauczycieli w szkoleniach w 2008 r. (na łączną kwotę 4 000,00 zł) wykazała, że finansowania dokonano zgodnie z przeznaczeniem, określonym w art. 70 a ust. 1 ustawy – *Karta Nauczyciela*.

Stwierdzono jeden przypadek nie wskazania na fakturze, przez Dyrektorkę Zespołu Szkół, studiów podyplomowych - jako przedmiotu sfinansowania, co skutkowało zaksięgowaniem w 2008r. kwoty 975 zł w § 4700 - *szkolenia dla pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej*, podczas gdy od 1 stycznia 2007 r. księgowanie wydatków z tego tytułu powinno być dokonane w § 4300 – *zakup usług pozostałych*.

5. Prawidłowo przeprowadzono rekrutację uczniów do Zespołu Szkół na rok szkolny 2009/2010. Podstawą rekrutacji była kompletna dokumentacja, potwierdzająca dotychczasowy przebieg edukacji skazanych. Przyjęcia słuchaczy, w trakcie trwającego semestru, poprzedzono złożeniem przez nich egzaminów klasyfikacyjnych, dotyczących wiedzy i umiejętności z zakresu programów nauczania zajęć realizowanych od początku semestru.
6. NIK ocenia pozytywnie sposób prowadzenia ksiąg uczniów Zespołu Szkół. Na 456 wpisów stwierdzono jedynie 10 przypadków wpisów pomyłkowych, nie rzutujących na rzetelność prowadzenia tych ksiąg. Zapisów w księgach uczniów dokonywano chronologicznie. Rejestrowano w nich fakty dotyczące przebiegu edukacji, w szczególności datę i powód wypisania ze szkoły.

⁶ (Dz.U. z 2006 r., Nr 97, poz. 674 ze zm.)

W 2006 r. stwierdzono dwa przypadki opóźnionego wykreślenia z dziennika słuchaczy, po 6 i 14 dniach od dnia ich wycofania z nauczania przez komisję penitencjarną. Przyczyną powyższego opóźnienia było nie przekazanie przez Komisję Penitencjarną Dyrektorze Zespołu Szkół - bezzwłocznie - informacji o ich wycofaniu.

7. W wyniku kontroli odnotowywania obecności słuchaczy na zajęciach, w dziennikach lekcyjnych za miesiąc listopad w latach 2006 i 2008, nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Oceny słuchaczy, zawarte w dziennikach lekcyjnych z lat szkolnych 2006/2007 i 2008/2009, były zgodne z ocenami zawartymi w arkuszach ocen tych słuchaczy.

W 18 przypadkach (na 56 zbadanych arkuszy ocen) stwierdzono niedokonanie w nich adnotacji o wydanych świadectwach ukończenia szkoły. Nie dochowano tym samym obowiązku, wynikającego z przepisów § 12 ust 6 rozporządzenia Ministra Edukacji i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁷.

8. Dyrektorka Zespołu Szkół wywiązywała się ze swoich obowiązków w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego, a szkolne plany nadzoru odpowiadały wymogom wynikającym z obowiązującego do dnia 24 sierpnia 2009 r. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz⁸.
9. W latach 2005-2009 (I półrocze) zorganizowano i zrealizowano 20 szkoleń (kursów) dla skazanych, za łączną kwotę 225.854,19 zł. W zbadanych 2 szkoleniach, o zbliżonym zakresie tematycznym, stwierdzono, że skazani, zakwalifikowani do szkoleń, spełniali wymagania określone w § 32 rozporządzenia Rady Ministrów z 13 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu prowadzenia nauczania w zakładach karnych⁹. Szkolenia przeprowadzali nauczyciele przedmiotów zawodowych z Zespołu Szkół, a prowadzona dokumentacja była kompletna.

⁷ (Dz.U. Nr 23, poz. 225 ze zm.)

⁸ Dz. U. Nr 235, poz. 1703.

⁹ (Dz.U. Nr 37, poz. 337 ze zm.)

10. NIK zwraca uwagę, że sposób ewidencjonowania kosztów w Zakładzie nie pozwalał na określenie wszystkich kosztów funkcjonowania *Zespołu Szkół*. W ewidencji księgowej *Zakładu* wyodrębniono wyłącznie koszty wynagrodzeń nauczycieli. Pozostałe wydatki (koszty), związane z działalnością *Zespołu Szkół*, księgowano, jako wydatki (koszty) *Zakładu* w dziale 755 (wymiar sprawiedliwości), rozdziale 75512 (więziennictwo). Koszty funkcjonowania *Zespołu Szkół*, w takich paragrafach jak: § 4210 *materiały i wyposażenie*, § 4240 *zakup pomocy dydaktycznych* i § 4260 *koszty energii elektrycznej* w całości wliczono w koszty ponoszone przez Zakład. Również kwotę wydatków 10.510,00 zł, za zakup podręczników szkolnych i lektur dla *Zespołu Szkół*, w wyniku takiego sposobu ewidencji ujęto w wydatkach (i kosztach) *Zakładu*.

11. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono trwałych trendów w kształtowaniu się takich wskaźników działalności edukacyjnej *Zespołu*, jak: liczba słuchaczy objętych nauką, liczba klasyfikowanych oraz promowanych na kolejny semestr i do kolejnej klasy, liczba słuchaczy, którzy ukończyli szkołę, liczba przystępujących do egzaminu z nauki zawodu lub z przygotowania zawodowego albo egzaminu gimnazjalnego. Odsetek słuchaczy kończących naukę w Zespole wyniósł od 60,0 % do 92,3 % w ZSZ i od 60,0 % do 84,6 % w Gimnazjum. Do egzaminów przystąpiło od 54,6 % do 90,9 % słuchaczy ZSZ i od 60,0 % do 84,6 % w Gimnazjum. Pozytywną ocenę z egzaminu z nauki zawodu uzyskało od 20,0 % do 81,0 %, a z egzaminu gimnazjalnego od 60,0 % do 84,6 % słuchaczy rozpoczynających naukę w Zespole Szkół.

Spśród 30 absolwentów, których kształcenie poddano analizie, 16 (53,3 %) ukończyło terminowo cały 4.semestralny cykl szkolenia w Zespole Szkół. Pozostałych 14 słuchaczy pobierało naukę w Zespole Szkół przez 3, 2 lub 1 semestr - bez ich powtarzania.

Stwierdzono ponadto, że w latach 2005-2009 (I półrocze) 23 słuchaczy (wszyscy w wieku do 25 roku życia) otrzymywało świadczenia z tytułu renty rodzinnej. Łączna kwota otrzymanych świadczeń wyniosła 117.546,39 zł. Dwunastu z nich, w wyniku nie powiadomienia ZUS o zaprzestaniu pobierania nauki, otrzymywało świadczenia przez okres od 22 do 32 dni od dnia zaprzestania pobierania nauki. Kwota nienależnie pobranych świadczeń wyniosła 21.887,95 zł, co stanowi 18,6% łącznej kwoty przekazanych słuchaczom świadczeń.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Dostosowanie statutów Zespołu Szkół i Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Dorosłych do wymogów określonych w przepisach w tym zakresie.**
- 2. Zapewnienie należytego przepływu informacji między Komisją Penitencjarną i Dyrektorem Zespołu Szkół o podjętych decyzjach o wycofaniu osadzonych z nauczania, w celu bezzwłocznego ich wykreślenia z dzienników lekcyjnych.**
- 3. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w warsztacie do praktycznej nauki zawodu ślusarz.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK w sprawie ich rozpatrzenia.